॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥तृतीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः॥

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रंस्वें ऽश्विनों बाहुभ्यां पूष्णो हस्तां भ्यामाद्दे ऽभ्रिरिस् नारिरिस् परितिखत् रक्षः परितिखिता अरातय इदम्ह रक्षंसो ग्रीवा अपि कृन्तामि यों उस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवा अपि कृन्तामि कृन्तामि दिवे त्वा उन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्ये त्वा शुन्धंतां लोकः पितृषदंनो यवों ऽसि यवयासमद्वेषों (१)

यवयारांतीः पितृणाः सदंनम्स्युद्दिवः स्तभाना-ऽन्तिरिक्षं पृण पृथिवीं दृरेह द्युतानस्त्वां मारुतो मिनोतु मित्रावरुणयोर्ध्रुवेण धर्मणा ब्रह्मविनें त्वा क्षत्रविनः स्प्रजाविनः रायस्पोषविनें पर्यूहामि ब्रह्मं दृश्ह क्षत्रं दृश्ह प्रजां दृश्ह रायस्पोषं दृश्ह घृतेनं द्यावापृथिवी आ पृणेथामिन्द्रंस्य सदोऽसि विश्वजनस्य छाया परि त्वा गिर्वणो गिरं इमा भवन्तु विश्वतो वृद्धायुमनु वृद्धंयो जुष्टां भवन्तु जुष्टंय इन्द्रंस्य स्यूरसीन्द्रंस्य ध्रुवमंस्यैन्द्रम्सीन्द्रांय त्वा॥ (२)

द्वेषं हुमा अष्टादंश च॥———[१]

रक्षोहणीं वलगृहनीं वैष्णुवान्खंनामीदम्हं तं वंलगमुद्धंपामि यं नंः समानो यमसंमानो निच्खानेदमेनमधंरं करोमि यो नंः समानो योऽसंमानोऽरातीयति गायत्रेण् छन्दसाऽवंबाढो वलगः किमत्रं भुद्रं तन्नौ सह विराडंसि सपत्रहा सम्राडंसि भ्रातृव्यहा स्वराडंस्यभिमातिहा विश्वाराडंसि विश्वांसां नाष्ट्राणा है हन्ता (३)

रंक्षोहणों वलगृहनः प्रोक्षांमि वैष्णवान् रंक्षोहणों वलगृहनोऽवं नयामि वैष्णवान् यवोऽिस यवयास्मद्वेषों यवयारांती रक्षोहणों वलगृहनोऽवं स्तृणामि वैष्णवान् रंक्षोहणों वलगृहनोऽिम वेष्णवान् रंक्षोहणों वलगृहनोऽिम जुंहोिम वैष्णवान् रंक्षोहणों वलगृहनो पर्यूहािम वैष्णवी रंक्षोहणों वलगृहनो परि स्तृणािम वेष्णवी रंक्षोहणों वलगृहनो पिर स्तृणािम वेष्णवी रंक्षोहणों वलगृहनो विष्णवी बृहन्नंसि बृहद्गांवा बृहतीिमिन्द्रांय वार्चं वद॥ (४)

ह्न्तेन्द्रांय द्वे चं॥____[२]

विभूरंसि प्रवाहंणों वहिरिस हव्यवाहंनः श्वात्रों-ऽसि प्रचेतास्तुथोंऽसि विश्ववेदा उशिगंसि कविरङ्घांरिरसि बम्भांरिरवस्युरसि दुवंस्वाञ्छुन्ध्यूरंसि मार्जालीयः सम्राडंसि कृशानुः परिषद्योऽसि पवंमानः प्रतक्कांऽसि नभंस्वानसंम्मृष्टो-ऽसि हव्यसूदं ऋतधांमाऽसि सुवंज्यीतिर्ब्रह्मंज्योतिरसि सुवंधामाऽजोंऽस्थेकपादहिरसि बुधियो रौद्रेणानींकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हि॰सीः॥ (५)

अनींकेनाष्टौ चं॥——[३]

त्वर सोम तन्कृद्धो द्वेषौँभ्योऽन्यकृतेभ्य उरु यन्तासि वरूथ्ड् स्वाहां जुषाणो अप्तराज्यंस्य वेतु स्वाहाऽयं नो अग्निवीरेवः कृणोत्वयं मृधः पुर एंतु प्रभिन्दन्न। अयर शत्रूं अयतु जर्हंषाणोऽयं वाजं जयतु वाजंसातौ॥ उरु विष्णो वि क्रमस्वोरु क्षयाय नः कृधि। घृतं घृतयोने पिब प्रप्रं युज्ञपंतिं तिर॥ सोमो जिगाति गातुविद् (६)

देवानांमेति निष्कृतमृतस्य योनिमासदमिदित्याः सदो-ऽस्यदित्याः सद आ सींदैष वो देव सवितः सोमस्तः रक्षध्वं मा वो दभदेतत् त्वः सोम देवो देवानुपांगा इदमृहं मंनुष्यों मनुष्यांन्थ्सह प्रजयां सह रायस्पोषंण नमों देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यं इदमहं निर्वरुणस्य पाशाथ्सुवर्भ (७)

वि ख्येषं वैश्वान्रं ज्योतिरग्नें व्रतपते त्वं व्रतानों व्रतपंतिरिस् या ममं तुनूस्त्वय्यभूदिय सा मिय या तवं तुनूर्मय्यभूदेषा सा त्वियं यथायथं नौं व्रतपते व्रतिनौर्वतानिं॥ (८)

गातुविद्भ्येकंत्रि ५शच॥———[४]

अत्यन्यानगां नान्यानुपांगामुर्वाक्ता परैरविदं प्रोऽवंरैस्तं त्वां जुषे वैष्णुवं देवयुज्याये देवस्त्वां सिवृता मध्यां-ऽनुक्कोषंधे त्रायंस्वैन्ड् स्वधिते मैनर् हिश्सीर्दिवमग्रेण् मा लेखीर्न्तरिक्षं मध्येन मा हिश्सीः पृथिव्या सं भेव वनस्पते शृतवंल्शो वि रोह सहस्रंवल्शा वि वयश् रुहेम् यं त्वाऽयङ् स्वधितिस्तेतिजानः प्रणिनायं महते सौभंगायाऽच्छिन्नो रायः सुवीरः॥ (९)

यं दर्श च॥————[५]

पृथिव्यै त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा दिवे त्वा शुन्धंतां लोकः पितृषदेनो यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारांतीः पितृणाः सदंनमिस स्वावेशौंऽस्यग्रेगा नेतृणां वन्स्पतिरिधं त्वा स्थास्यति तस्यं वित्ताद्देवस्त्वां सिवता मध्वांऽनक्तु सुपिप्पलाभ्यस्त्वौषंधीभ्य उद्दिव हं स्तभानान्तिरक्षं पृण पृथिवीमुपंरेण दृश्हृ ते ते धामौन्युश्मसी (१०)

ग्मध्ये गावो यत्र भूरिशङ्गा अयासंः। अत्राह् तदुंरुगायस्य विष्णोः पर्मं प्दमवं भाति भूरैः॥ विष्णोः कर्माणि पश्यत् यतौ व्रतानि पस्पशे। इन्द्रंस्य युज्यः सखाँ॥ तद्विष्णोः पर्मं प्दश् सदो पश्यन्ति सूर्यः। दिवीव चक्षुरातंतम्॥ ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिश्रं सुप्रजावनिश्रं रायस्पोषविनं पर्यूहामि ब्रह्मं दश्ह क्षत्रं दश्ह प्रजां दश्ह रायस्पोषं दश्ह परिवीरिस् परि त्वा दैवीविशौ व्ययन्तां परीमश्र रायस्पोषो यजमानं मनुष्यां अन्तरिक्षस्य त्वा सानाववं गूहामि॥ (११)

उ्ष्म्सी पोष्मेकात्रविरेश्तिश्चं ——[६] इषे त्वोप्वीर्स्युपों देवान्दैवीर्विशः प्रागुर्वहीरुशिजो बृहंस्पते धारया वसूंनि ह्व्या ते स्वदन्तां देवं त्वष्ट्वंसुं रण्व रेवंती रमध्वमुग्नेर्जनित्रंमिस वृषंणौ स्थ उर्वश्यंस्यायुरंसि पुरूरवां घृतेनाक्ते वृषंणं दधाथां गायत्रं छन्दोऽनु प्र जांयस्व

त्रैष्टुंभुं जागतुं छन्दोऽनु प्रजायस्व भवंतं (१२)

नः समंनसो समोकसावरेपसौं। मा यज्ञ हि सिष्टं मा यज्ञ ति ति सिष्टं मा यज्ञ पितिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम् च नः॥ अग्नावृग्निश्चरित् प्रविष्टं ऋषींणां पुत्रो अधिराज एषः। स्वाहाकृत्य ब्रह्मणा ते जुहोमि मा देवानां मिथुयाकंभीगुधेयम्॥ (१३)

आ दंद ऋतस्यं त्वा देवहिवः पाशेनाऽऽरंभे धर्षा मानुषानुद्धस्त्वौषंधीभ्यः प्रोक्षांम्यपां पेरुरंसि स्वात्तं चिथ्मदेव १ ह्व्यमापो देवीः स्वदंतैन १ सं ते प्राणो वायुनां गच्छता १ सं यजंत्रेरङ्गांनि सं युज्ञपंतिराशिषां घृतेनाक्तौ पशुं त्रायेथा १ रेवंतीर्य्ज्ञपंतिं प्रियधाऽऽविंश्वतोरों अन्तरिक्ष सजूर्देवेन (१४)

वार्तेनाऽस्य ह्विष्रस्मनां यज् समंस्य तनुवां भव वर्षीयो वर्षीयसि यज्ञे यज्ञपंतिं धाः पृथिव्याः सम्पृचंः पाहि नमंस्त आतानाऽनवां प्रेहिं घृतस्यं कुल्यामनं सह प्रजयां सह रायस्पोषेणाऽऽपों देवीः शुद्धायुवः शुद्धा यूयं देवाः ऊंड्रूः शुद्धा वयं परिविष्टाः परिवेष्टारों वो भूयास्म॥ (१५) देवेन चतुंश्चत्वारि १शच॥———[८]

वाक्त् आ प्यांयतां प्राणस्त् आ प्यांयतां चक्षुंस्त् आ प्यांयता इ श्रोत्रं त् आ प्यांयतां या ते प्राणाञ्छुग्जगाम् या चक्षुर्या श्रोत्रं यत् ते कूरं यदास्थितं तत् त् आ प्यांयतां तत् तं पुतेनं शुन्धतां नाभिस्त आ प्यांयतां पायुस्त आ प्यांयता इ शुद्धाश्चरित्राः शमुद्धः (१६)

शमोषंधीभ्यः शं पृंथिव्यै शमहोंभ्यामोषंधे त्रायंस्वैन्ड् स्विधंते मैन र् हिश्सी रक्षंसां भागोंऽसीदमहर रक्षोंऽधमं तमों नयामि योंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमेंनमध्मं तमों नयामीषे त्वां घृतेनं द्यावापृथिवी प्रोण्वांथामिष्छिंन्रो रायंः सुवीरं उर्वन्तिरिक्षमिन्विंहि वायो वीहिं स्तोकाना्ड् स्वाहोर्ध्वनंभसं मारुतं गंच्छतम्॥ (१७)

अ्द्यो वीहि पश्चं च॥——[९]

सं ते मनसा मनः सं प्राणेनं प्राणो जुष्टं देवेभ्यों ह्व्यं घृतवृथ्स्वाहैन्द्रः प्राणो अङ्गंअङ्गे नि देध्यदैन्द्रोंऽपानो अङ्गंअङ्गे वि बोभुवदेवं त्वष्ट्रभूरिं ते स॰संमेतु विष्रूरूपा यथ्सलंक्ष्माणो भवंथ देवत्रा यन्तमवंसे सखायोऽनुं त्वा माता पितरों मदन्तु श्रीरंस्युग्निस्त्वां श्रीणात्वापः समंरिण्न्वातंस्य (१८)

त्वा ध्रज्यै पूष्णो रङ्ह्यां अपामोषंधीनाः रोहिष्यै घृतं घृंतपावानः पिबत् वसां वसापावानः पिबतान्तिरेक्षस्य ह्विरेसि स्वाहां त्वाऽन्तिरेक्षाय दिशः प्रदिशं आदिशों विदिशं उद्दिशः स्वाहां दिग्भ्यो नमों दिग्भ्यः॥ (१९)

वार्तस्याष्टावि ५ शतिश्च॥———[१०]

समुद्रं गंच्छु स्वाहाऽन्तिरक्षं गच्छु स्वाहां देव संवितारं गच्छु स्वाहांऽहोरात्रे गंच्छु स्वाहां मित्रावरुणौ गच्छु स्वाहा सोमं गच्छु स्वाहां युज्ञं गंच्छु स्वाहा छन्दा सि गच्छु स्वाहा द्यावांपृथिवी गंच्छु स्वाहा नभो दिव्यं गंच्छु स्वाहाऽग्रिं वैश्वान् रं गंच्छु स्वाहाऽग्रिं स्वाहाऽग्रिं स्वाहाऽग्रिं मनों मे हार्दि यच्छ तुनूं त्वचं पुत्रं नप्तारमशीय शुगंसि तम्भि शोंच यौं-ऽस्मान् द्वेष्टि यं च व्यं द्विष्मो धाम्नोधाम्नो राजित्रतो वंरुण नो मुश्च यदापो अघ्निया वरुणेति शपांमहे ततो वरुण नो मुश्च॥ (२०)

असि पड्विर्शितिश्च॥——[१९]

ह्विष्मंतीरिमा आपों ह्विष्मांन् देवो अध्वरो ह्विष्मा्रं आ विवासति ह्विष्मारं अस्तु सूर्यः॥ अग्नेर्वो-ऽपंत्रगृहस्य सदेसि सादयामि सुम्नायं सुम्निनीः सुम्ने मां धत्तेन्द्राग्नियोर्गाग्धेयीः स्थ मित्रावरुंणयोर्भाग्धेयीः स्थ विश्वेषां देवानां भागधेयीः स्थ यज्ञे जांगृत॥ (२१)

ह्विष्मंतीश्चतुंस्रि रशत्॥———[१२]

हृदे त्वा मनंसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वोर्ध्वमिममंध्वरं कृंधि दिवि देवेषु होत्रां यच्छ् सोमं राज्ञन्नेह्यवं रोह् मा भेमां सं विक्था मा त्वां हि॰सिषं प्रजास्त्वमुपावंरोह प्रजास्त्वामुपावं रोहन्तु शृणोत्वग्निः समिधा हवंं मे शृणवन्त्वापों धिषणांश्च देवीः। शृणोतं ग्रावाणो विदुषो नु (२२)

युज्ञ १ शृणोतुं देवः संविता हवंं मे। देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिर्हं विष्यं इन्द्रियावां नम्दिन्तं मस्तं देवेभ्यों देवत्रा धत्त शुक्र १ शुंक्रपेभ्यो येषां भागः स्थ स्वाहा कार्षिर्स्यपापां मृध्र संमुद्रस्य वोक्षित्या उन्नये। यमंग्ने पृथ्सु मर्त्यमावो वाजेषु यं जुनाः। स यन्ता शश्वंतीरिषः॥ (२३) नु सृप्तचंत्वारि १श च॥ 🚤

त्वमंग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्गयस्त्वं पूषा विधतः पासि नु त्मनां॥ आ वो राजांनमध्वरस्यं रुद्र होतांर सत्ययज्ञ र रोदंस्योः। अग्निं पुरा तनिय्नोर्चित्ताद्धिरंण्यरूप्मवंसे कृणुध्वम्॥ अग्निरहोता निषंसादा यजीयानुपस्थे मातुः

ऋतावां धर्ता कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः॥ साध्वीमंकर्देववीतिं नो अद्य यज्ञस्यं जिह्वामंविदाम् गृह्यांम्। स आयुरागांध्सुर्-भिवसांनो भद्रामंकर्देवहूंतिं नो अद्य॥ अर्ऋन्दद्गिः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः सम्अत्र। सद्यो जंज्ञानो विहीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः॥ त्वे वसूनि पुर्वणीक (२५)

सुरभावं लोके। युवां कविः पुरुनिष्ठ - (२४)

होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः। क्षामेव विश्वा भुवंनानि यस्मिन्थ्स र सौभंगानि दिधरे पावके॥ तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः सुक्षितयः पृथंक्। अग्रे कामांय येमिरे॥ अश्याम् तं काममग्रे तवोत्यंश्यामं र्यिर रंयिवः सुवीरम्॥ अश्याम् वाजंम्भि वाजयंन्तोऽश्यामं द्युम्नमंजराजरं ते॥ श्रेष्ठं यविष्ठ भारताग्ने द्युमन्तमाभंर। (२६)

वसो पुरुस्पृह र र्यिम्॥ स श्वितानस्तंन्यतू रोचन्स्था अजरेभिनानदिद्धिर्यविष्ठः। यः पांवकः पुरुतमः पुरूणि पृथून्यग्निरंनुयाति भवन्नं॥ आयुष्टे विश्वतो दधद्यम्ग्निर्वरेण्यः। पुनस्ते प्राण आयंति परा यक्ष्मरे सुवामि ते॥ आयुर्दा अंग्ने ह्विषो जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेवं पुत्रम्भि (२७)

रंक्षतादिमम्॥ तस्मैं ते प्रतिहर्यते जातंवेदो विचंर्षणे। अग्रे जनांमि सृष्टुतिम्॥ दिवस्परिं प्रथमं जंज्ञे अग्निर्स्मद् द्वितीयं परिं जातवेदाः। तृतीयंमप्सु नृमणा अजंस्विमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः॥ शुचिः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्वि रोचसे। त्वं घृतेभिराहुंतः॥ दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौद् दुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः। अग्निर्मृतों अभवद्वयोंभिर्- (२८)

यदेनं द्यौरजंनयथ्सुरेताः॥ आ यदिषे नृपतिं तेज् आनुद्भुचि रेतो निषिक्तं द्यौर्भीकैं। अग्निः शर्धमनवृद्यं युवांन इ स्वाधियं जनयथ्सूदयं च॥ स तेजीयसा मनंसा त्वोतं उत शिक्ष स्वपृत्यस्यं शिक्षोः। अग्ने रायो नृतंमस्य प्रभूतौ भूयामं ते सुष्टुतयंश्च वस्वंः॥ अग्ने सहंन्तमा भर द्युम्नस्यं प्रासहां र्यिम्। विश्वा यश्- (२९)

चंर्षणीर्भ्यांसा वाजेषु सासहंत्॥ तमंग्ने पृतनासह रं रियर संहस्व आ भेर। त्वर हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजंस्य गोमंतः॥ उक्षान्नांय वृशान्नांय सोमंपृष्ठाय वृधसें। स्तोमैंविधेमाग्नयें॥ वृद्या हि सूनो अस्यंद्यसद्वां चुके अग्निर्जनुषाज्मान्नम्। स त्वं नं ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेष्यन्तः॥ अग्न आयूर्षष (३०)

पवस् आ सुवोर्जिमिषं च नः। आरे बांधस्व दुच्छुनाँम्॥ अग्ने पर्वस्व स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोष रे रियं मियं॥ अग्ने पावक रोचिषां मृन्द्रयां देव जिह्नयाँ। आ देवान् विक्षि यिक्षं च॥ स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा इहा वह। उपं यज्ञ हिवश्चं नः॥ अग्निः शुचिन्नततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः। शुचीं रोचत् आहुंतः॥ उदंग्ने शुचंयस्तवं शुक्रा भ्राजंन्त ईरते। तव ज्योती इंष्युर्चयंः (३१)

पुरुनिष्ठः पुंर्वणीक भराऽभि वयोंभिर्य आयूर्षष् विष्रः शुचिश्चतुंर्दश च॥——[१४]

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: http://stotrasamhita.github.io \mid http://github.com/stotrasamhita}$

 $Credits: \ http://stotrasamhita.github.io/about/$